

Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

Prednosti sodelovanja

Slovenska mreža zdravih šol – mreža Zdravih mest

Mojca Bevc

Nacionalni kongres članic Zdravih mest, City Hotel, 6.9.2019

Schools for Health in Europe Network Foundation – SHE

- **1992:** skupni projekt Svetovne zdravstvene organizacije, Sveta Evrope in Evropske komisije
- Danes vključenih **43 držav** – strokovnjaki s področja promocije zdravja v šolah in raziskovalna skupina iz EU regije
- **Aktivna vloga članic** – skupne usmeritve, zagovarjanje promocije zdravja v šolah, iskanje partnerstev, skupni projekti, raziskave, programi, izmenjava dobrih praks, znanja, izobraževanje učiteljev, srečanje nacionalnih koordinatorjev, spletna stran SHE: <https://www.schoolsforhealth.org/> ...

Teoretična izhodišča

Zdravje

„Stanje popolnega telesnega, duševnega in socialnega blagostanja, ne le odsotnost bolezni ali invalidnosti.“

- vir kakovostnega življenja
- celostna obravnava
- bio-psiho-socialni model,
- okoljski vidik
- ne le interes posameznika, ampak odgovornost celotne družbe

(WHO, 1947)

Promocija zdravja

Strategija/proces posredovanja med ljudmi in okoljem za krepitev zdravja.

- informacije, veščine, znanje
- oblikovanje podpornih okolij (vrtec, šola, delovno mesto)
- vključevanje lokalnih skupnosti
- zdravstvene službe (preventiva)
- zdravju naklonjena politika
- vpliv na kakovost življenja

(Ottawska listina, 1986)

Kaj vse vpliva na zdravje ...?

Nenehno prepletanje dejavnikov

Determinante zdravja (Dahlgreen in Whitehead, 2006)

Ne
more
mo
vpliva
ti

L
a
h
k
o
v
p
l
i
v
a
m
o

SHE vrednote

„Vsaka šola bi morala biti Zdrava šola“

- **Pravičnost** (enake možnosti za vse, dostopnost do zdravja in izobraževanja, zmanjševanje neenakosti)
- **Trajnost** (povezava zdravje-izobraževanje-trajnostni razvoj, sistematičnost izvajanja na dolgi rok)
- **Vključevanje** (šola kot učeča se skupnost, zaupanje, spoštovanje, dobri odnosi učenci-učitelji-starši-skupnost)
- **Opolnomočanje in akcijska kompetenca** (učenje veščin, ugotavljanje problemov in razreševanje)
- **Demokracija** (pravice in prevzemanje odgovornosti)

Karakteristike Zdravih šol

Slovenska mreža zdravih šol - SMZŠ

- Pričetek leta 1993 - 12 pilotskih šol
- Podpora MZ in MIZŠ
- NIJZ - nacionalni koordinator
- 2008/09 - NIJZ Območne enote, regijski koordinatorji
- <https://www.nijz.si/sl/slovenska-mreza-zdravih-sol>

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

1993

1998

2008

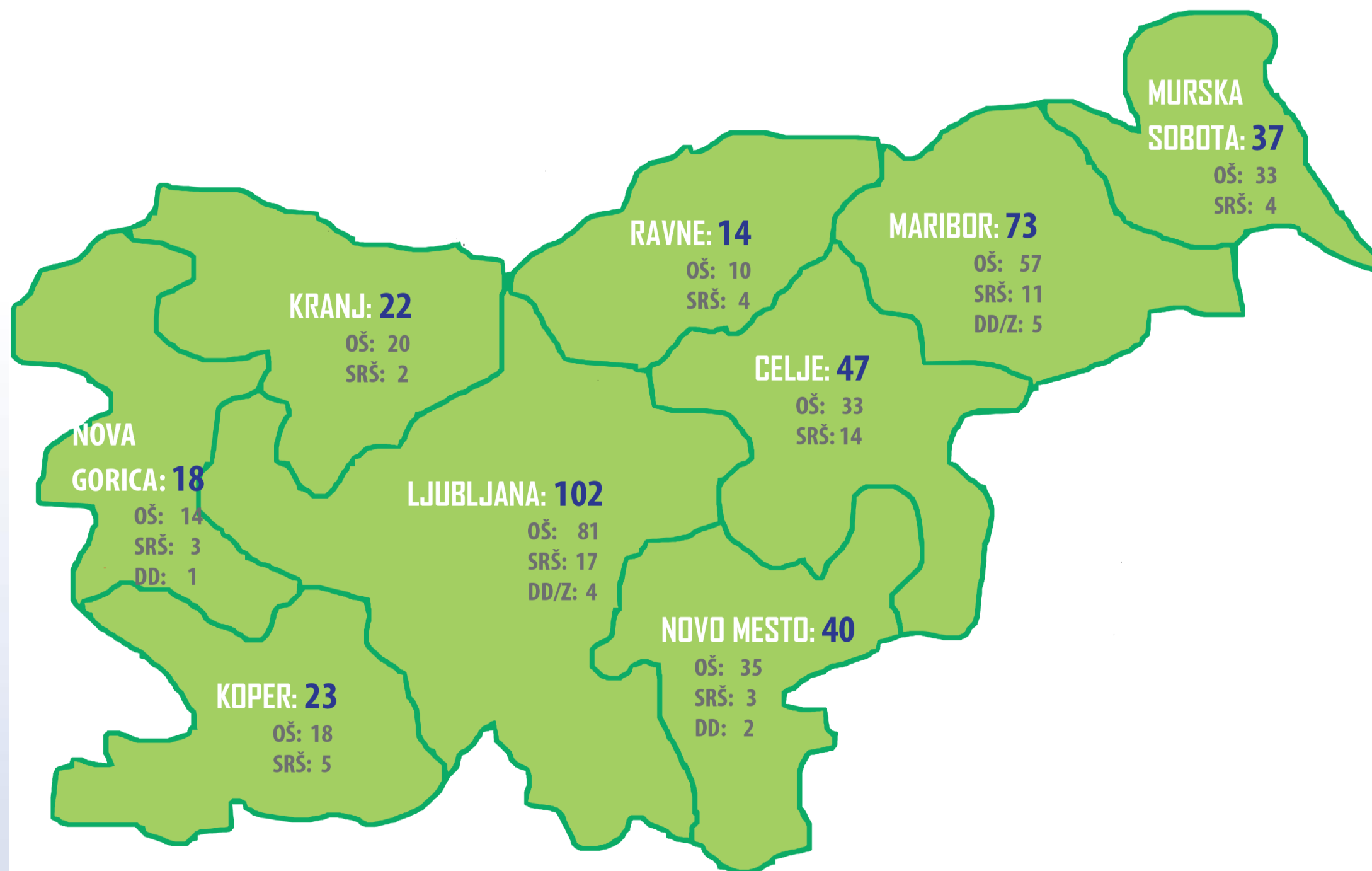
2011

2016

2019

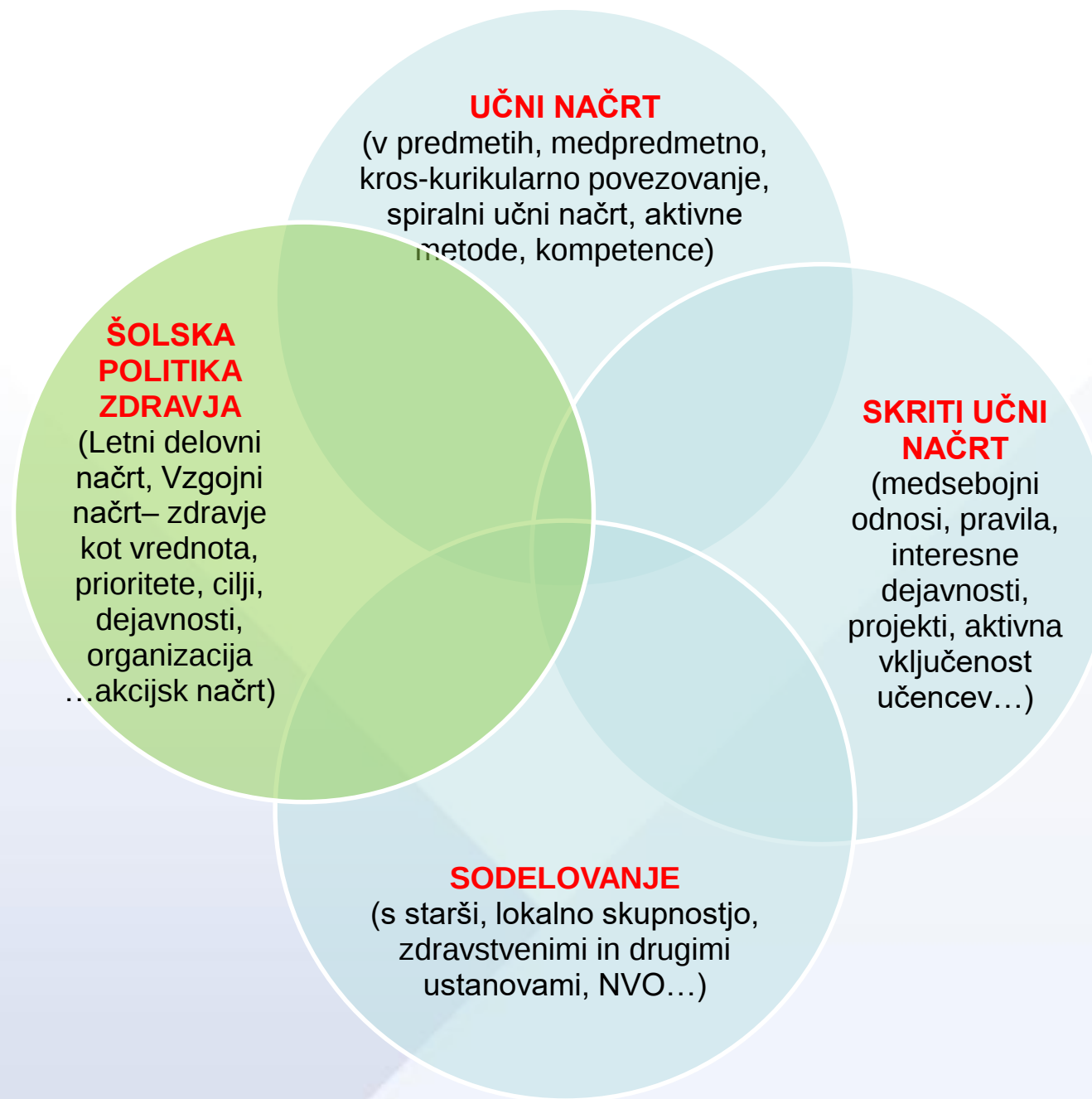
Slovenska mreža zdravih šol 2019:

398 = 323 OŠ (71%), 62 SRŠ (34%), 10 DD (28%), 3 zavodi

PROMOCIJA ZDRAVJA V ŠOLSKEM OKOLJU – celostni pristop

„... je katera koli dejavnost, ki se izvaja za izboljšanje oz. krepitev zdravja vseh v šolski skupnosti“.

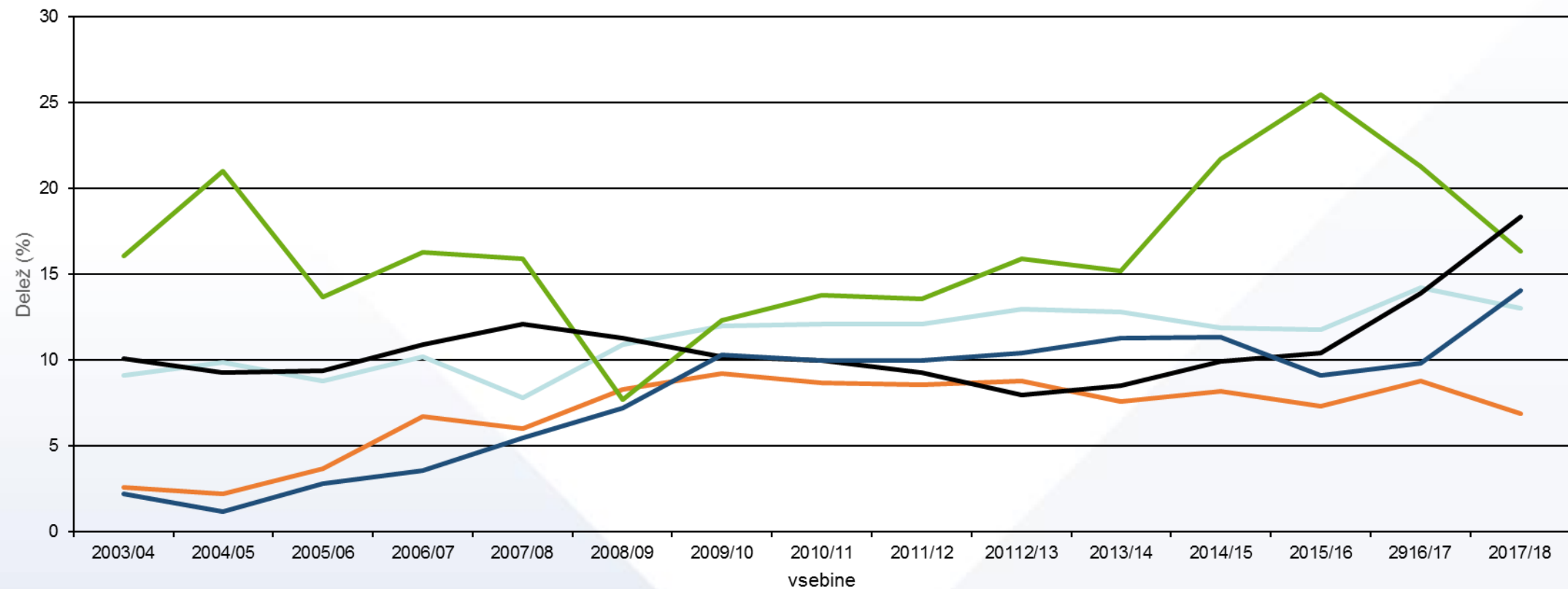
Značilnosti delovanja SMZŠ

- Nacionalna in regijske koordinacije (NIJZ OE) - sprotne informacije, usmerjanje, podpora
- Šolski tim Zdrave šole – vodja, vodstvo, učitelji, učenci, starši, lokalna skupnost, zdravstvena služba
- Posnetek stanja na šoli, sistematično načrtovanje, spremljanje in evalvacija nalog
- Rdeča nit – duševno zdravje, prehrana, gibanje, sončenje, delo s starši, prosti čas, odnosi-si, zdrav življenjski slog, digitalni mediji, zasvojenosti...
- Regijska izobraževalna srečanja (3x/leto v vsaki regiji) – nova znanja, izmenjava izkušenj, primeri dobrih praks
- Izobraževanja, gradiva, priročniki ...

Obravnavane vsebine v šolskih dejavnostih

— zadnjih 15 let

— zdrava prehrana
— duševno zdravje
— zdrav način življenja

— ekologija
— telesna dejavnost

*Spletna anketa (2013), poročilo (NIJZ, 2016), vzorec:
318 vseh šol, 70 % OŠ, 57 % Zdravih šol*

▪ **Večina šol** si želi sistematičnega usmerjanja in podpore s strani odgovornih inštitucij (druge šole v veliko večjem deležu kot ZŠ!)

▪ **Zdrave šole – druge šole**

ZŠ več in pogosteje:

- vključujejo dejavnosti za učence, učitelje in starše kot druge šole,
- izboljšale kakovost življenja na šoli,
- poglobile sodelovanje z zdravstvenimi institucijami (OE NIJZ), drugimi institucijami, NVO...
- bolj povezujejo različne projekte ...

Kaj bi šolam olajšalo vključevanje vsebin zdravja?

- Sistemska ureditev na nacionalni ravni
- Izdelani programi, smernice
- Dodatna izobraževanja, priročniki/gradiva

Kaj je šoli doprinesla vključenost v SMZŠ ?

- Večjo **ozaveščenost** glede ZŽS med učenci, učitelji, starši; več **vključevanja** v dejavnosti, boljši **odnos** do zdravja, več praktičnih **veščin**; boljšo **povezanost** kolektiva, **kakovostne medsebojne** odnose, več **skupnih dejavnosti** za učence in starše, bolj sistematično **izvajanje** preventivnih programov, **nove ideje**, **sodelovanje** z OE NIJZ in drugimi ...
- **80 % ZŠ** - vpliv programa na kvaliteto življenja na šoli kot velik ali zelo velik
- **94 % ZŠ** - program v celotnem obdobju kot uspešen ali zelo uspešen
- **90 % ZŠ** - bi tudi drugim šolam priporočilo vključitev v SMZŠ

Zdrave šole - Zdrava mesta

Skupne organizacije (SZO, Evropska komisija, MZ, Unicef, OZN, SHE mreža, Mreža Zdravih mest, Unesco, Eko in druge mreže ...)

Skupne mednarodne usmeritve (deklaracije, strategije, priporočila...) Zdravje za vse (1984), Otawska listina (1986), Vilniška resolucija (2009), Zdravje 2020 (2012), Izjava iz Odensa (2013), Strategija za otroke in mladostnike 2015-2020 (2014), Agenda 2030 za trajnostni razvoj (2015), Pariška deklaracija (2016), Belfaška deklaracija (2018) ...

Skupne nacionalne usmeritve (zakoni, strategije, priporočila) Zakon o duševnem zdravju (2009), Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016-2025 „Skupaj za družbo zdravja“ (2015), Resolucija o Nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (2017), Nacionalni program o prehrani in telesni dejavnosti Dober tek (2017)....

- **Izjava iz Odensa, 2013**

- ...**Odločevalci naj:** uporabijo pristop Zdravih šol pri uresničevanju »zdravja v vseh politikah« na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni; za promocijo zdravja in dobrega počutja v šolah združijo pristopa od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor; povežejo izobraževalno in zdravstveno politiko v spoznanju, da ena ne more delovati brez druge; razvijejo vizionarsko vodenje z željo, da bi vzgojili generacijo najbolj izobraženih; in se osredotočijo na socialno vključenost ranljivih otrok;
- ... prepoznajo, da imajo občine in lokalne oblasti vitalno vlogo pri uspešnem razvoju in izvedbi promocije zdravja v šolskem okolju; priznajo prispevek Zdravih šol k razvoju skupnosti; vlagajo v izgradnjo kapacitet za vse šolsko osebje, vključno z učitelji, tehničnim osebjem in vodstvom; se osredotočijo na vseživljenjski pristop k zdravju in blaginji, ki vključuje predšolsko, šolsko in delovno obdobje

Zdrave šole - Zdrava mesta

Izpostavljeni so skupni cilji:

promocija zdravja na vseh ravneh, izboljšanje zdravja za vse, zmanjševanje neenakosti, zaščita in skrb ranljivih, omogočati in krepiti podporna okolja, skupno razreševanje aktualno javno-zdravstvene problematike (tobak, alkohol, promocija zdrave prehrane, telesne dejavnosti skozi vsa življenjska obdobja, obvladovanje depresije in drugih duševnih težav, varnost, okoljski izzivi)

Nacionalna, regijska, lokalna raven - izobraževalna srečanja, skupni promocijski dogodki, projekti, poenoteni celostni medsektorski programi promocije zdravja za vse regije (podprti s pomočjo mrež) ...

Priložnost za skupno medsektorsko in medmrežno povezovanje, sodelovanje, vključevanje in poenoteno delovanje na področju promocije zdravja za otroke in mladostnike ter za splošno populacijo.

